

PHÁT HUY NỘI LỰC VÀ TRANH THỦ NGOẠI LỰC ĐỂ PHÁT TRIỂN ĐẤT NƯỚC PHỒN VINH, HẠNH PHÚC THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

 DƯƠNG THỊ THANH XUÂN*

Ngày nhận: 06/01/2022

Ngày phản biện: 20/01/2022

Ngày duyệt đăng: 15/02/2022

Tóm tắt: Suốt cuộc đời, Hồ Chí Minh luôn theo đuổi khát vọng xây dựng và phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc. Để thực hiện khát vọng đó, Hồ Chí Minh coi việc phát huy nội lực và tranh thủ ngoại lực có vị trí quan trọng hàng đầu. Bài viết tập trung phân tích tư tưởng Hồ Chí Minh về phát huy nội lực và tranh thủ ngoại lực để xây dựng và phát triển đất nước và rút ra những bài học kinh nghiệm trong việc học tập và làm theo tư tưởng đó trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Nội lực; ngoại lực; tư tưởng Hồ Chí Minh.

DEVELOPING INTERNAL POWER AND EXTERNAL POWER FOR DEVELOPMENT OF THE PROSPEROUS, HAPPY COUNTRY FOLLOWING HO CHI MINH THOUGHT

Abstract: Throughout his life, Ho Chi Minh always pursued the aspiration to build and develop a prosperous and happy country. To realize that aspiration, Ho Chi Minh considered the promotion of internal resources and taking advantage of external forces to hold the top positions of importance. The article focuses on analyzing Ho Chi Minh's thought on promoting internal resources and taking advantage of external forces to build and develop the country and draw lessons learned in studying and following that thought in the current period.

Keywords: Internal force; external force; Ho Chi Minh thought.

Quan điểm phát huy nội lực và tranh thủ ngoại lực để xây dựng và phát triển đất nước là một nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng CNXH ở Việt Nam. Việc quán triệt, vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh để xác định đúng động lực phát triển đất nước hiện nay sẽ tạo bước đột phá chiến lược cho sự phát triển toàn diện đất nước theo đúng định hướng XHCN mà toàn Đảng, toàn dân ta đang theo đuổi.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát huy nội lực và tranh thủ ngoại lực để phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc

Theo Hồ Chí Minh, nội lực là yếu tố giữ vai trò quyết định, còn ngoại lực có vai trò rất quan trọng, cần phải kết hợp chặt chẽ sức mạnh nội lực với ngoại lực trong phát triển đất nước. Sau ngày độc lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: "Từ lúc giành quyền độc lập đến nay, xứ Việt Nam ta vẫn hết sức cố gắng để một mặt yên nội trị, một mặt gây thực lực chống xâm lăng và tranh thủ ngoại giao được thắng lợi. Sức cố gắng ấy đã đem lại cho chúng ta những kết quả khả quan¹". Điều này đã nói lên tinh thần,

quan điểm, đường lối của Đảng, Hồ Chí Minh trong xây dựng và bảo vệ đất nước là phát huy tối đa các nguồn lực bên trong, tranh thủ nguồn lực bên ngoài, có chính sách mở cửa, hỗ trợ phát triển nền kinh tế, nhằm tạo nội lực dân tộc vững mạnh. Vì thế, trong xây dựng phát triển đất nước cần phải nêu cao tinh thần độc lập, tự chủ, sáng tạo của nhân dân, đi đôi với học tập kinh nghiệm của các nước anh em và những giá trị tiến bộ của nhân loại, chống giáo điều, máy móc.

Thứ nhất, phát huy nội lực dân tộc giữ vai trò quyết định để phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc.

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, nội lực thúc đẩy tiến trình cách mạng XHCN rất phong phú, bao hàm những nguồn lực cả trong quá khứ, hiện tại và tương lai, cả về vật chất và tinh thần... ở tất cả các lĩnh vực như kinh tế, chính trị, văn hóa, khoa học, giáo dục...

* Trưởng Đại học Công đoàn

¹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, tập 4, tr.148.

Nội lực là sức mạnh nội sinh của dân tộc bao gồm lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết, ý chí tự lực, tự cường, lòng tự tôn và tự hào dân tộc, nhân cách, đạo đức, trí tuệ, tâm hồn... những giá trị cốt lõi của văn hóa, con người Việt Nam. Lịch sử cách mạng Việt Nam đã chứng minh, với tinh thần “đem sức ta mà tự giải phóng cho ta”, nhân dân Việt Nam đã làm nên nhiều điều kỳ tích. Trở về lãnh đạo cách mạng Việt Nam sau 30 năm hoạt động quốc tế, Người luôn nhấn mạnh: Việc giải phóng của ta phải do ta tự làm lấy chứ không thể trông mong vào lực lượng bên ngoài. Sức mạnh như “triều dâng, thác đổ” của tinh thần dân tự giải phóng đã mang lại nền độc lập thiêng liêng cho Tổ quốc.

Từ kinh nghiệm và bài học thực tế của Việt Nam và thế giới, Hồ Chí Minh đã rút ra kết luận: “Một dân tộc không tự lực cánh sinh mà cứ ngồi chờ dân tộc khác giúp đỡ thì không xứng đáng được độc lập”². Sau khi đã giành được chính quyền, với vị thế của một nguyên thủ Quốc gia, Hồ Chí Minh tìm mọi cách để duy trì sự độc lập, tự chủ của nhân dân Việt Nam. Người nói: “Độc lập nghĩa là chúng tôi điều khiển lấy mọi công việc của chúng tôi, không có sự can thiệp ở ngoài vào”³, kể cả sự can thiệp của các đồng minh. Khi động viên toàn dân tích cực tham gia và ủng hộ kháng chiến vì nền độc lập thiêng liêng của Tổ quốc, Người nói rõ: “Mỗi một người dân phải hiểu: Có tự lập mới độc lập, có tự cường, mới tự do”⁴.

Trong quan hệ ngoại giao với các nước, Hồ Chí Minh coi nội lực dân tộc chính là thực lực, là điều kiện tiên đề để thực hiện đoàn kết quốc tế: “Thực lực mạnh, ngoại giao sẽ thắng. Thực lực là cái chiêng mà ngoại giao là cái tiếng. Chiêng có to, tiếng mới lớn”⁵. Như vậy, giữa tự chủ, tự lực, tự cường và sức mạnh, vị thế dân tộc có mối quan hệ tỉ lệ thuận với nhau.

Hồ Chí Minh coi con người là nguồn nội lực quan trọng nhất để phát triển đất nước: “muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa”, họ là chủ thể chủ yếu tạo ra mọi của cải vật chất cho xã hội, cải tạo xã hội... Nguồn lực con người mà Hồ Chí Minh nói tới chính là Nhân dân bao gồm các giai cấp và tầng lớp xã hội, các tổ chức và đoàn thể, các dân tộc, tôn giáo, đồng bào trong nước và kiều bào ở nước ngoài, tóm lại là các lực lượng tạo thành sức mạnh của dân tộc.

Để phát huy sức mạnh của Nhân dân, Hồ Chí Minh nhấn mạnh việc phát huy sức mạnh đoàn kết của Nhân dân bởi xây dựng CNXH không chỉ là vấn đề của giai cấp mà còn là vấn đề của dân tộc, không chỉ là sự nghiệp riêng của công nông mà là sự nghiệp của toàn dân tộc, có xây dựng thành công CNXH

mới tăng cường được sức mạnh dân tộc, mới giữ vững được độc lập dân tộc. Bên cạnh đó, Hồ Chí Minh cũng cho rằng cần phải đảm bảo nhu cầu và lợi ích thiết yếu của nhân dân. Hồ Chí Minh hiểu hành động của con người luôn luôn gắn liền với nhu cầu và lợi ích của họ. Xây dựng CNXH là đi vào một trận chiến mới, do đó, theo Hồ Chí Minh cũng phải biết kích thích những động lực mới, đó là lợi ích chính đáng của người lao động. Hồ Chí Minh phê phán mạnh mẽ chủ nghĩa cá nhân nhưng Người cũng rất quan tâm đến con người, khuyến khích lợi ích cá nhân chính đáng, coi trọng động lực cá nhân, tìm tòi cơ chế chính sách để kết hợp hài hòa lợi ích xã hội và lợi ích cá nhân như: khoán, thưởng, phạt trong kinh tế.

Thứ hai, tranh thủ ngoại lực có vai trò rất quan trọng với sự phát triển đất nước

Hồ Chí Minh đề cao vai trò của nội lực nhưng không phủ nhận vai trò của ngoại lực nên cần sử dụng có hiệu quả sự giúp đỡ của quốc tế, tham gia hợp tác mở rộng hoạt động kinh tế với nước ngoài, đồng thời tranh thủ vốn, kỹ thuật, khả năng tổ chức quản lý của các nước. Từ khi mới thành lập Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tuyên bố Việt Nam sẵn sàng “làm bạn với tất cả mọi nước dân chủ và không gây thù oán với một ai”⁶. Đồng thời, trên cương vị Chủ tịch kiêm Bộ trưởng Ngoại giao, trong Lời kêu gọi Liên hợp quốc, (12-1946) Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ: “Đối với các nước dân chủ, nước Việt Nam sẵn sàng thực thi chính sách mở cửa và hợp tác trong mọi lĩnh vực”⁷.

Trong kháng chiến chống Pháp, Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu rõ vấn đề này trong đường lối kháng chiến, đường lối kiến thiết đất nước. Người chỉ rõ phải phát triển toàn diện kinh tế từ nông nghiệp, công nghiệp, thương nghiệp tới phát triển dịch vụ, mở rộng giao lưu kinh tế với các nước, trước hết là các nước anh em, các nước XHCN. Suốt cuộc kháng chiến, mặc dù tình hình thế giới diễn biến phức tạp, song Người vẫn cố gắng mở rộng quan hệ hợp tác quốc tế, tranh thủ sự ủng hộ, giúp đỡ của các nước bạn cho sự nghiệp xây dựng CNXH ở miền Bắc. “Cuộc kháng chiến lâu dài của chúng ta được thắng lợi là do nơi chúng ta động viên kinh tế được thành công, vì chúng ta có biết động viên kinh tế một cách

² Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 7, tr.445.

³ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 5, tr.161.

⁴ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 5, tr.553.

⁵ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 4, tr.147.

⁶ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, tập 4, tr.220.

⁷ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 4, tr.470.

khôn khéo, thực lực của chúng ta mới được đầy đủ và bền bỉ”⁸.

Trong thời kỳ kháng chiến chống đế quốc Mỹ, ý chí tự lực, tự cường được khơi dậy mạnh mẽ trong toàn Đảng và nhân dân hai miền Nam - Bắc nhằm thực hiện thắng lợi nhiệm vụ thống nhất đất nước, bảo toàn nền độc lập, đưa cả nước tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội. Thời gian này, chúng ta tiếp tục nhận được rất nhiều sự ủng hộ, giúp đỡ từ các nước anh em và bè bạn quốc tế. Điều này một lần nữa khẳng định quan điểm, đường lối đúng đắn của Đảng và Bác về coi trọng nội lực, khéo léo tranh thủ, tận dụng ngoại lực, xây dựng, phát triển và bảo vệ đất nước.

Quan điểm của Hồ Chí Minh trong việc mở cửa, hợp tác quốc tế không chỉ nhằm mục đích nhận được sự giúp đỡ của bạn bè quốc tế, mà thông qua đó thu hút ngoại lực, thu hút đầu tư, tạo ra những điều kiện phát huy tiềm năng của đất nước, phát triển kinh tế, nâng cao đời sống của nhân dân. Các nước bạn giúp ta cũng như thêm vốn cho ta, do vậy phải sử dụng có hiệu quả các nguồn lực từ bên ngoài. Ta phải khéo dùng cái vốn ấy để bồi bổ lực lượng, phát triển khả năng của ta, tức là có thêm điều kiện để tự lực cánh sinh. Hồ Chí Minh tuyên bố “Nước Việt Nam dành sự tiếp nhận thuận lợi cho đầu tư của các nhà tư bản, nhà kỹ thuật nước ngoài trong tất cả các ngành kỹ nghệ của mình”⁹.

Thứ ba, nội lực và ngoại lực phải kết hợp chặt chẽ với nhau

Tăng cường sức mạnh nội lực không có nghĩa là đóng kín, khước từ sự giúp đỡ ở bên ngoài mà là phải tìm mọi cách gia tăng sự ủng hộ của thế giới để nhân lên sức mạnh của nội lực. Ngay trong cuộc sống của mỗi con người, có nhiều việc nếu được người khác giúp đỡ thì sẽ trở nên dễ dàng hơn. Dù vậy, nội lực luôn giữ vai trò quyết định, ngoại lực chỉ gia tăng sức mạnh cho nội lực mà thôi. Hơn nữa, sự giúp đỡ bên ngoài phải thông qua lực lượng bên trong mới phát huy được tác dụng. Vì thế, Hồ Chí Minh khẳng định: “Muốn người ta giúp cho, thì trước mình phải tự giúp lấy mình đã”¹⁰. Khi Việt Nam đánh Mỹ và nhận được sự giúp đỡ to lớn của Liên Xô và Trung Quốc, Hồ Chí Minh vẫn kiên trì nhắc nhở cán bộ và nhân dân: “Các nước bạn ta, trước hết là Liên Xô và Trung Quốc ra sức giúp đỡ ta một cách vô tư, khảng khái, để chúng ta có thêm điều kiện tự lực cánh sinh”¹¹ chứ không phải để ta sinh ra tụt ý lại, trông chờ vào người khác. Trên thực tế, sức hậu thuẫn của thế giới thường tỷ lệ thuận với những thắng lợi của nhân dân ta và điều đó đã nói lên vai trò quyết định của nội lực đất nước.

2. Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh về phát huy nội lực, tranh thủ ngoại lực vào sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước hiện nay

Hiện nay, trước tình hình quốc tế và trong nước biến chuyển nhanh chóng và sâu sắc, quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh về phát huy nội lực, tranh thủ ngoại lực vào sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước hiện nay phải nhất quán quan điểm coi cách mạng Việt Nam là một bộ phận của cách mạng thế giới, tiếp tục đoàn kết với các quốc gia trên thế giới vì mục tiêu hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội. Ngoài ra, để chủ động hội nhập kinh tế với khu vực và thế giới, Đảng, Nhà nước ta chủ trương nêu cao nguyên tắc độc lập tự chủ, tự lực tự cường, chủ trương phát huy mạnh mẽ sức mạnh dân tộc - sức mạnh của chủ nghĩa yêu nước, sức mạnh của người làm chủ, sức mạnh đại đoàn kết toàn dân để tranh thủ và tận dụng sự đồng tình, ủng hộ rộng rãi của lực lượng bên ngoài. Văn kiện Đại hội XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam đã nhấn mạnh chủ trương “sức mạnh đại đoàn kết dân tộc kết hợp với sức mạnh thời đại”, việc hướng ra bên ngoài để gia tăng nội lực là xu hướng phát triển tất yếu của các quốc gia nhưng nội lực vẫn là quyết định và chỉ khi thực sự có nội lực, ta mới có thể đưa ra quan điểm độc lập của mình về các vấn đề quốc tế.

Từ quan điểm trên có thể rút ra một số bài học trong việc phát huy nội lực, tranh thủ ngoại lực của Hồ Chí Minh để vận dụng cho phù hợp:

Trước hết, làm rõ đoàn kết để thực hiện mục tiêu cách mạng trong giai đoạn hiện nay là dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Hai là, mở cửa, hội nhập quốc tế, là bạn của tất cả các nước, phấn đấu vì hòa bình, độc lập và phát triển, đồng thời phải tham gia những vấn đề toàn cầu hiện nay của quốc tế.

Ba là, phải nêu cao tinh thần độc lập tự chủ, tự lực tự cường, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, sức mạnh trong nước và sức mạnh quốc tế để công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, góp phần vào sự nghiệp cách mạng thế giới.

Bốn là, xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh làm hạt nhân đoàn kết toàn dân tộc và đoàn kết quốc tế, tiếp tục đổi mới và chỉnh đốn Đảng, nâng

(Xem tiếp trang 30)

⁸ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 4, tr.533.

⁹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, tập 4, tr.523.

¹⁰ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 2, tr.320.

¹¹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 10, tr.103.

quốc gia, dân tộc. Đó chính là kết tinh của sự nghiệp đối ngoại thời đại Hồ Chí Minh. Kế thừa tư tưởng Hồ Chí Minh, tinh thần độc lập, tự chủ đã được thể hiện trong những văn kiện đầu tiên của Đảng và cho đến Văn kiện Đại hội XIII Đảng ta tiếp tục bổ sung, phát triển hoàn thiện hơn để xây dựng nền ngoại giao độc lập, tự chủ phù hợp với tình hình hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 1, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
2. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 1, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
3. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 2, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
4. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 4, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
5. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
6. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 6, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
7. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 7, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
8. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 8, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
9. Nguyễn Duy Niên (2002), *Tư tưởng ngoại giao Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

ĐƯỜNG HỒ CHÍ MINH TRÊN BIỂN...

(Tiếp theo trang 39)

quan trước mỗi quốc gia. Khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, trong đó Đông Nam Á có vị trí chiến lược ngày càng quan trọng, là khu vực cạnh tranh gay gắt giữa các cường quốc, tiềm ẩn nhiều bất ổn. Tranh chấp chủ quyền lãnh thổ, chủ quyền biển, đảo diễn ra căng thẳng, phức tạp, quyết liệt hơn. Hoà bình, ổn định, tự do, an ninh, an toàn hàng hải, hàng không trên Biển Đông đứng trước thách thức lớn, tiềm ẩn nguy cơ xung đột. ASEAN có vai trò quan trọng trong duy trì hoà bình, ổn định, thúc đẩy hợp tác khu vực nhưng cũng đứng trước nhiều khó khăn. Nhiệm vụ bảo vệ chủ quyền biển đảo, bảo vệ Tổ quốc cũng đặt ra những yêu cầu cao hơn, phát huy giá trị của Đường Hồ Chí Minh trên biển, dưới sự lãnh đạo của Đảng, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng, Quân đội nhân dân Việt Nam, trực tiếp là Quân chủng Hải quân tiếp tục là lực lượng nòng cốt bảo vệ vững chắc chủ quyền biển, đảo trong tình hình mới. □

Tài liệu tham khảo

- ¹ Văn kiện Đảng toàn tập, tập 20, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội - 2002, tr.82.
- ² Văn kiện Đảng toàn tập, tập 22, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội - 2002, tr.158.

PHÁT HUY NỘI LỰC VÀ...

(Tiếp theo trang 5)

cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng ngang tầm nhiệm vụ của dân tộc và của thời đại.

Năm là, để phát huy nội lực, trước hết, chúng ta phải phát huy sức mạnh của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, thực hiện phương châm nhà nước và nhân dân cùng làm để “xóa đói, giảm nghèo”, xóa bỏ hết bần hàn, lạc hậu.

Sáu là, phát triển giáo dục là một trong những giải pháp quan trọng để tăng cường sức mạnh của nội lực. Phải giáo dục con người có phong cách tư duy độc lập, tự chủ, có tinh thần tự học và lấy tự học “làm cốt”. Do đó, việc đổi mới giáo dục ở nước ta phải hướng tới nền giáo dục mở, học tập suốt đời và xây dựng xã hội học tập. Cũng phải phát huy dân chủ để mỗi người dám nói lên sự thật, chính kiến thật và hào hứng đưa ra sáng kiến của mình để xây dựng đất nước.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát huy nội lực và tranh thủ ngoại lực trong phát triển đất nước có giá trị lý luận và thực tiễn sâu sắc, chỉ đạo sự nghiệp

xây dựng và phát triển đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa, trở thành cơ sở, nền tảng tư tưởng đặc biệt quan trọng để Đảng đổi mới tư duy lý luận, nắm bắt thực tiễn, tôn trọng và hành động theo quy luật khách quan, hoạch định đường lối đổi mới tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng (12-1986) và lãnh đạo sự nghiệp đổi mới trong các giai đoạn cách mạng. Nhờ đó, Việt Nam đã có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín trong nhân dân, uy tín quốc tế như ngày nay. □

Tài liệu tham khảo

1. Ban tuyên giáo trung ương (2021), *Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh về ý chí tự lực, tự cường và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc*, Tài liệu học tập chuyên đề năm 2021.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I,II, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
3. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tập 2, 3, 4, 5, 7, 10.
4. Hội đồng Lý luận Trung ương (2003), *Giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
5. TS. Vũ Việt Mỹ (2002), *Tìm hiểu tư tưởng Hồ Chí Minh về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên CNXH ở Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.